

מילון הראיה

"יורו" שנאמר ביחס ל"בין קדש לחל" לעומת "יודעם"

שנאמר ביחס ל"בין טמא לטהור"¹ - לפי שיש הבדל במצב

גשמים⁶, **הבאים מיסוד המים** - מורים על עצם ההווה הגופנית, שְׁכָל הגוף [ע"ר ב קעו].

שם טוב² - **תואר שם טוב** - ההשלמה שפועל על זולתו כפי ערכו [ע"א א ב נג].

◊ **תאר מלך** ראוי להאמר מצד הכרתינו את דעת־האלהים מצד הנבראים כפי ערכינו [ע"א ב ח ו].

שכינה - **"ענן השכינה"**³ - הוד⁴ הכבוד־העליון⁵, המעולף בענני ערפל לרדת ללב בני האדם להחיותם חיי עד⁶ [ע"ר א פח].

ע"ע אור עליון. ע"ע אור ד'⁷ ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, אלהי, המקור האלהי.

אֶבֶן דִּי לֹא בִידִין⁴ - **די לא בידין** - ◊ אם היה רצון השי"ת⁵ לעכב את ישראל עד שישלימו הם בעצמם במעשיהם הטובים את הכשרם אל הגאולה⁶, היתה האבן נקראת **אבן די בידין**, שבידים שהיו ישראל עושים את תיקוני שלמותם, בזה **ימחו לצלמא**⁷, שהוא כח הרע והקלקול שבמציאות שאינו נותן מקום לגדולת ישראל. אבל כיון שרצון השי"ת הוא רק שיהיו ישראל מוכנים קצת ואז השי"ת ינטלם וינשאם אל קדושת המעלה הראויה להם אחרי שימורק⁸ עונם⁹ ויקבלו איזו שלמות להכנה של מעלתם, אע"פ שלא יהיו עדיין מוכנים לגמרי, א"כ תהיה השבירה של הצלם ע"י **אבן די לא בידין** שלא עשו ישראל בידיהם זאת המעלה [מ"ש רעזיח].

תורה 60 - בעצמיות מהות הפנימית, הצורתית של התורה⁸ - עצמיות טבע נשמתם של ישראל [ע"א ד ט עו].

תורה - מהותה המיוחדת של תורה לעומת הנבואה⁹ - השראת השכינה¹⁰ הכוללת, הקבועה, המוחלטת, "ואתה פה עמד עמדי", לעומת **הנבואה** המכוונת אל עניני הדורות ותמורות מאורעותיהם "לפי צרך השעה, הדור והמעשה"⁹ [עפ"י ל"י א מז].

טבע - (במובן המדעי הרגיל) - חוקי ברזל, החוקיות העיוורת השולטת במציאות (שהקדושה¹⁰ לוחמת כנגדה) [עפ"י ב"ר שצז].
טבעיות - היציבות המסודרת של התופעות [ב"א 10].

זיו אלהי - מעוז הזיו האלהי שממעל לכל גבול־עולמים - הגודל־העליון¹⁰ [ע"ר א כ, ועפ"י שם ב עד].

חילה - הידיעה במה שאין ראוי לצייר¹⁰, כמו חלל פנוי במשפט הכרתו מיראת־ד'¹⁰ [ע"ר א רנו].

זיו⁵ אור אלהים - זיו החיים - שכינת־אל¹⁰. אור־אלהים¹⁰, הממלא את העולמים¹⁰ כולם

זָכַר - היסוד העקרי שבתולדה והמשכת החיים, הסגולה¹⁰ המפעלית [עפ"י ע"ר א מ].

זמן - (לעומת נצח¹⁰) - ההוה התדירי [ע"ר א סד].

1. יחזקאל מד כג.

2. אבות ב ז, ד יג.

3. תנחומא במדבר יב.

4. דניאל ב לד "קִוְיָה קִוְיָה עד די המַגְנָת אֶבֶן דִּי לֹא בִידִין וּמָקַת לְצִלְמָא וגו'". ע"ע פנק' ג קנ.

5. זיו - בדעת תבונות, עמ' עה (מהד' ר"ח פרידלנדר) כותב הרמח"ל כהקבלה לסדרי הבריאה של הקב"ה ודרכיה בבריאה עצמה: "יש דבר אחד נמצא מהתחברות הנשמה והגוף - הוא זיו הפנים... ואין הזיו הזה נמצא לא לנשמה בפני עצמה, ולא לגוף בפני עצמו, אבל הוא הדבר הנולד מחיבור הנשמה והגוף ביחד". ובדרך מצותיך נא. "זיו הנפש הוא ענין חיוני מתפשט בגוף שהוא מקבל חיות זה וחי ממנו. וכך מהותו ועצמותו המחוייב המציאות, שהוא לבדו הוא, ואין זולתו, והוא חיי החיים, כשימשיך ויאיר ממנו ויגלה הארה בבחי' זיו ענינה הוא המשכת חיים בבחי' א"ס וז"ש הודו על ארץ ושמים כו' ופי' הוד וזיו". וע' בנספחות, מדור מחקרים, אור, זיו, ברק. ואור, זוהר, זיו.

6. אבות ה משנה ה.

7. אור אלהי, אור אלהים, אור ד', אור עליון - בין מושגים אלה התקשתי למצוא הבדל, מכל מקום חולקו ההגדרות למחלקות שונות על פי המונחים השונים.

8. עצמיות מהות הפנימי הצורתי של התורה - ע"ע לשב"ו, ס' הדע"ה, ח"ב, דרוש ד, ענף יב, ס' יב.

9. ע' רש"י ד"ה תורת משה חולין קלז.

אור חַיִּה־עוֹלָמִים° - אור־עליון°, מקור מקורות, חיי החיים
[קובץ ה צט].

מאד אל מושגינן, אל צרכינו הזמניים, ואל מאויינו הלאומיים
[מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) קכג, קכה].
ע"ע אור קודש חבוי.

◇

◇◇◇

אור הגלוי - **האור הגלוי**° - האור הנראה של אור־התורה°
וחכמת ישראל כולה בקדושה° וטהרה°, בבינתה והכרתה,
בכבודה וישרותה, בעושר סעיפיה בעומק הגיונותיה ובאומץ
מגמותיה. תלמודה של תורה בכל הרחבתה והסתעפון(יו)תיה,
בדעת וכשרון, ברגש חי וקדוש, וברצון אדיר וחסון° לחיות
את אותם החיים הטהורים והקדושים אשר האור המלא הזה
מתאר אותם לפנינו. (אור־הקודש־החבוי°) בהיותו מתקרב

פרצופים:

פרצופים - **עיקר ענינם** - החיות האלהית העולמית והאחדות
הכוללת [ק"ה רכ].

מונחי קבלה ונסתר

[פנק' ג שלא].

נשמת־העולמים° [קבצ' ב קנה].

אב - הרועה הנאמן. מדריך, העומד במעלות נפשו הרבה יותר גבוה מהמעלה של הצעירות של הבנים°, הצריכה לקבל את השפעתו° [עפ"י ע"ר ב סה].

אבנט - מכוון בתור אמצעי, בין החלק העליון מקום הכחות הנפשיים, לבין החלק התחתון שבגוף, מקום הכחות הגופניים השפלים, שמורה אמנם על היחש החזק שיש לכחות השפלים אל הכחות הנפשיים, עד שהקדושה° המעלה את הנטיות הנפשיות, פועלת להגביל יפה את סדרי הפעולות הטבעיות לצד המעלה והקדושה [ע"א ג ב ד].
ע"ע חגורה, יסוד הויתרה.

עבודת ד' וכל מעגל טוב מאהבה - מידעת הטוב° הגנוז בהם [עפ"י ע"ר א רפן].

חסיה - "לחסות תחת כנפיה־שכינה"°¹ - שע"י הקדושה° הנמשכת עליו מקבלת־עול־מלכות־שמים° מתחדשת בקרבו רוח חדשה להיות למגן לו מכל המוני הדעות הרעות [ע"א ג ב קנא].

אהבה - שמרי האהבה - ע"ע תאוות.

שלימות האהבה - השמחה הגמורה ואור הנפש, שעמה כל טוב ואושר ובה כלולים נועם החכמה וההשגה ואהבתה [ע"א א ד לו].

◊ האמונה° והאהבה הן עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב° [א' סט].

באהבה - בדרך חפץ פנימי והכרה עצמית [ל"ה 55].
כח העבודה מאהבה - ◊ אינו בא כי אם לפי מדת הידיעה הבאה בלימוד של קביעות ועשירות רבה במקצעות השונים של תורת המוסר° והיראה°, שאי אפשר כלל להמצא מבלעדי לימוד בסדר נכון, למגרס תחילה בבקאות מלמטה למעלה, ואחר כך למסבר בעומק עיון ודעה שלמה [ל"ה 188].
ע"ע עבודה מאהבה, עבודת ד' מאהבה ותלמוד תורה־לשמה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא (לגבריאל° שבקש להציל את אברהם־אבינו° מכבשן האש) אני יחיד בעולמי והוא יחיד

חילוני - נשמה חילונית - זרם ההויה הבא מצד המשך ההויה שאנחנו קוראים טבע°, ההשגה של אוה"ע, הזרם הבא מהאמצעים מהסיבות° [נ"א ה 31].
ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שכינה, גילוי שכינה.

טבע - החוקיות הכוללת את האדם והעולם. חוקיות החורזת את כל סדרי המציאות - האדם, הדורות, ההויה וההסתוריה, שמים וארץ. חוקיות המארגנת את כל הברואים והיצורים לחטיבה אחת [עפ"י ב"ר שצז].

אב - המקים את הבית, המדריך את התולדות, המאיר את ארחות חייהם בהשפעתו הרוחנית [שם קיח].

הא - מורה על המוכן ומוכשר להושטה [עפ"י ר"מ פה].

האדרת שם ד' - גלוי עז° הגבורה־האלהית° הפועלת את הכל למען הרוממות האצילית, המסוקרת אך לפני כסא־כבודו° של בורא כל העולמים ברוך הוא. ההופעה העזיזה החודרת מרום הגובה העליון עד שפל המדרגה של אדם על הארץ° [עפ"י ע"א ד ט קד].

האח - קריאת השמחה° והחדוה° [ר"מ ככ].

אהבת צויה־העולמים° - זיו השכינה°, הכרה שכלית והרגשית, ללכת בדרכי־ד'° באהבת אמת והכרה עמוקה פנימית° [עפ"י ע"א ג ב נ].

האהבה העליונה - אהבת־עולם° ואהבה־רבה°, אשר לישראל את ד' אלהיהם ואביהם־שבשמים° מלך־עולמים, הבוחר בעמו ומלמדו ומדריכו [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) צג].

אור תייה־העולמים° - הענין־האלהי° [א' סו].
הטוב־הכללי°, הטוב האלהי השורה בעולמות° כולם. נשמת־כל, האצילית, בהודה° וקדושתה° [עפ"י א"ש פרק ב].

אור ד' המהוה הישות - זרוע־ד'° אשר נגלתה, יסוד ההשתלמות הבלתי פוסקת [עפ"י א"ק ב תקל].

אור ד' וכבודו - אמיתת הרצון־הכללי° אשר בנשמת° היקום כולו [שם ג לט].

אור ד' - המגמה האלהית היותר ברורה ותהומית לאין חקר

1. מדרש תהילים קיז.
2. פסחים קיח.

יורקמו שר הברד מצנן את הכבשן להציל לצדיקים.

אתרא דיראה-עילאה³ - השגוב^ו העליון^ו של השלמות האלהית הנוראה, שהוא האידיאל^ו של הבראה, היסוד של ההויה כולה [עפ"י א"ק ב תקלב"ג].

בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד² - אברהם כדאי הוא בזכותו שיושפע עליו זה השפע של השווית רצונו עם רצוני, שישכיל בכל כוחותיו, ויושפע זה גם על נפשו המרגשת והצומחת, לדעת שאין שום דבר ראוי לרצון כ"א רצונו של הקב"ה, וממילא הכל מתייחדים בהשווי' אחת, ואין כאן ניגוד - **נאה ליחיד להציל את היחיד** [עפ"י פנק' ג ריג].

ע' במדור מלאכים ושדים, גבראל מציל מן הכבשן. ושם,

ב

ב

יסופר, מעלה פנינים מזהירים מקרקעות ימים, מגלה אוצרות חושך ומטמוני מסתרים.⁵

ב. ריהטא - מין גירסא במרוצה גדולה, ברפרוף על הענינים, כמה שאפשר לקלוט, רק שהרבה ענינים יעברו דרך הפה והמחשבה, ולפעמים מדלגים איזה תיבות וענינים וקולטים אותם דרך המחשבה, מעשרים בזה את הידיעה בעושר כמותי, ומעודדים את חיי הרוח לחפץ של גדלות ורוחב התפשטות.⁶

ג. גירסא - היא כבר מוגבלת, לדעת את הפירוש הפשוט, בלא עיון ובירור, מ"מ הרצאת הענין באה בהגבלה, ובמהירות האפשרית.

ד. לימוד - הולך במתינות ומלבן את הענין בהגבלתו המקומית יפה.

"בבגדו בה" בגין דבגדו בעבודה זרה"⁴ - ההסרה מעבודה־זרה⁵ שבתכונה החפצה בחיי צדק⁶ ויושר⁷, משפט־אמת וטהרת־משפחה. הטוהר המוסרי האידיאלי, שהוא תולדת האורה⁸ האלהית⁹ שבנשמה¹⁰ הבאה לסדר את החיים כולם ע"פ מבט בהיר, בטהרת רגש הכרת־הטובה¹¹ החברתית המעשית הנובעת ממנו; וברוממות להבת האהבה אל הטוב והיושר בעצמו [עפ"י מ"ר 285].

לימוד - חמשת חלקי עסק הלימוד - א. שיטה - שיטה מחשבתית, בלא הגבלה, בלא ערך קצוב, הכל לפי גודל הרעיון, לפי אומץ השכל ולפי חריפות הבינה, עם זיכוך כח הדמיון ועומק הרגש. והיא מקפלת בקרבה ענינים לאין חקר, דנה עליהם בסקירה מהירה, לא יאומן כי

4. ת"ז קמו: (קסח. במהדורה עם ביאור הגר"א) "ישראל וכו', אף על גב דהוו מחוייבין בכמה חובין, כמה דאמרין "אין בן דוד בא עד שיהיה

דור שכולו זכאי או כולו חייב", אתמר בהון "אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה", עם כל דא "והפדה" מגלותא, ו"לא ימשול למוכרה"

בגלותא, "בבגדו בה", בגין דבגדו בעבודה זרה".

5. ע"ע ש"ק, קובץ א קנא.

6. ע"ע ש"ק, קובץ א תשכז.

מדרגות והערכות אישיותיות

הגדרות מבוא:

אישיות - ניכרת מעלתה, גדולתה ורוממות ערכה - באחדות

הכוחות אשר בקרבה, במיעוט הסתירה והניגוד שביניהם, בהתאם קישורם, איחודם וכיוונם, במערכת רוחנית ומעשית אחת, של מהות חיונית אחת [ל"י ב ז].

במחשבה[°], ברצון טוב[°] ובדעה[°] ברורה [קובץ א רנא].

גודל הנפש - הקדושה[°] והטהרה[°] הפנימית[°], אומץ הרצון[°]

ועז[°] המחשבה[°] [א"ק ג קכג].

חכם - ה"חכם" התנכ"י - >הוא אינו במובן פרטי של איזו

חכמה או איזו ידיעה, או סכום חכמות רבות או ידיעות רבות, אלא במובן כללי מצד כלליות גדלות[°] האישיות[°]. אדם-גדול[°], בעל רוח[°] גדול, בעל נשמה[°] גדולה, בעל קדושה[°], בעל כלליות, בעל נצחיות, המתרומם ומתעלה מעל חיי יום-יום והגבלות החמר[°] אל גדולת הרוח וכלליות החיים, מחיישעה[°] לחיי-עולם[°], בעל גדלות של הכרה והרצון כאחד, של המדע והמוסר[°] כאחד ביחוד [צ"צ א כ].

ר' במדור זה, תלמידי חכמים. ר' במדור הכרה והשכלה והפכן, "חכמה" שבכתבי הקודש.

שלמותם של תלמידי חכמים בישראל - (נערכת) - >לא רק

במידת הכמות של ידיעותיהם ושל התועלת הרוחנית שהם מביאים בלמוד ובמעשה; אלא בעיקר< בערך האיכות של סגולת[°] אישיותם העצמית, הנקבעת ע"י מעלת התורה [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) עא].

בן תורה - מוגדר - >לא לפי מדת הידיעות של התורה אלא<

לפי הערך של הקשור הנפשי אל התורה [עפ"י ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ז) קכד].

תלמיד חכם - (מתבחן) - באופי הנפשי, בקישור לתורה, בשאיפת

החיים בתכונת בינת הלב וכשרון הדעת [עפ"י ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ז) קכב].

תורה - (לימודיה וידיעותיה, מדד איכותם) - עומק ההבנה

והריפות השימוש בהם לכל חפץ. גודל הרושם שפועלים על הלומד, לענין התכונה של המוסר[°] המעשים הטובים ויראת-ד'-הטהרה[°] [עפ"י ע"א ב ט שמד].

ע' במדור תורה, "חמאה של תורה".